

Beleidsnotitie Zelfstandig werken

OBS DE BOUWSTEEN

Wat is zelfstandig werken:

Het principe zelfstandig werken houdt in dat de kinderen enige tijd leerstof op hun eigen niveau verwerken, zonder daar hulp van de leerkracht bij nodig te hebben. De naam 'zelfstandig werken' wordt nogal eens in verband gebracht met het individueel verwerken van lesstof, omdat kinderen dan ook alleen, dus zelfstandig, bezig zijn met het verwerken van de leerstof. De individuele verwerking volgt dus op een (klassikale) instructie, de kinderen zijn bekend met het doel van de les en de manier waarop ze het werk moeten maken.

Bij zelfstandig werken kan de opdracht door de leerkracht worden gegeven, maar ook zelf door de leerling zijn uitgezocht. Het doel hierbij is om de kinderen zelf een opdracht te laten uitvoeren, zonder dat zij hulp kunnen vragen aan een leerkracht. Verschillend tussen deze twee werkvormen zijn de mate van zelfstandigheid en daarmee ook het niveau van probleemoplossend te werk gaan.

Zelfstandig ver werken	Zelfstandig werken
<ol style="list-style-type: none"> 1. volgt direct op de instructie. 2. is een inoefening van wat net is geleerd. 3. is een activiteit waarbij de kinderen van dezelfde aanpak hetzelfde doen. 4. is een activiteit waarbij de kinderen individueel werken. 5. wordt snel gevolgd door correctie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. hoeft niet betrekking te hebben op de zojuist geïnstrueerde leerstof. 2. biedt een gedifferentieerd aanbod. 3. wordt gespreid over langere tijd: dag/ weektaken. 4. biedt mogelijkheden tot samenwerken. 5. hoeft niet direct te worden gecorrigeerd.

We gaan uit van de volgende definitie van zelfstandig werken:

Zelfstandig werken houdt in, dat kinderen gedurende enige tijd zonder hulp van de leerkracht doelgericht aan een zelfgekozen taak werken, waarbij de dagplanning op het bord, dagtaak of weektaak het uitgangspunt is.

Zelfstandig werken betekent overigens niet, dat de leerkracht minder instructie geeft. Hij organiseert de instructie anders, zodat hij geen onnodige instructie geeft !

Op de Bouwsteen willen we dat de lln. medeverantwoordelijk zijn voor hun eigen leren door:

- veel aandacht voor de basisvaardigheden;
- zelf op onderzoek laten gaan;
- zelf werk te laten plannen
- uitdagende werkvormen te gebruiken

Zo daagt de Bouwsteen je uit om te leren.

En dat de begeleiding op de leerlingen wordt afgestemd door:

- te werken met dag- en weektaken. Dit biedt mogelijkheden om de leerstof op individueel niveau af te stemmen.
- goede zorg voor kinderen die extra aandacht nodig hebben.

We streven daarom het volgende na:

De leerlingen:

- kunnen omgaan met uitgestelde aandacht;
- zijn minder afhankelijk van de leerkracht;
- zijn gemotiveerd;
- regelen zelf de voortgang;
- helpen elkaar en accepteren hulp;
- kunnen samenwerken;
- komen afspraken na

De leerkracht:

- geeft verantwoordelijkheid;
- waardeert initiatief;
- hanteert heldere regels en routines;
- maakt duidelijke afspraken;
- houdt overzicht;
- heeft geschikt materiaal;
- leert leerlingen elkaar te helpen;
- leert leerlingen samen te werken;
- bespreekt het zelfstandig werken na.

Leerstofkenmerken:

- er zijn differentiatiemogelijkheden in de verwerking mogelijk;
- het materiaal is geschikt om zelfstandig te verwerken (zelfcontroleerend en soms ook zelfinstruerend);
- er zijn verschillende alternatieven, zodat de leerlingen meerdere keuzemogelijkheden hebben.

Op de Bouwsteen:

Wordt zelfstandig werken vooral toegepast tijdens bloktijd. Elk kind krijgt de kans de taak naar eigen inzicht in te delen wat betreft tijd en volgorde. Tijdens het werken aan deze taken worden de zelfstandig werkblokjes gebruikt. Het is dan vooral bedoeld als hulpmiddel. Verder worden de blokjes gebruikt

als uitgestelde aandacht. Dit is vooral na de klassikale instructie. Om zo extra instructie te kunnen geven aan kinderen die dat nodig hebben. Bij de onderbouw geeft de lkr. nog extra aan dat "het stopblok" op groen of rood staat. Dit blok staat op een centrale plaats in de klas.

Verder hebben alle kinderen vanaf groep 3 een houten blokje op hun tafel. In groep 3 starten we hiermee trouwens na de herfstvakantie. Op het blokje staan een vraagteken, een groene en een rode stip. Ze kiezen een van deze drie symbolen en zorgen ervoor dat dit symbool aan de bovenkant ligt.

De betekenis van de symbolen is als volgt:

Vraagteken	-Ik heb een vraag voor juf of meester
Rode stip	-Ik wil liever niet gestoord worden
Groene stip	-Als je hulp nodig hebt, dan wil ik je wel helpen. Dit kan ook de hulp zijn van je schoudermaatje.

Kinderen mogen elkaar dus ook helpen. Dit bevordert niet alleen de zelfstandigheid, het geeft de leerkracht ook de ruimte om kinderen die dat echt nodig hebben te helpen.

Als Bouwsteen hebben we het zelfstandig werken onderverdeeld in een aantal gebieden. Om het zelfstandig werken goed te kunnen implementeren hebben we onderstaande gebieden meer op inhoud beschreven. De komende periode zal dit nog verder worden uitgewerkt

Differentiatie

We werken binnen de school met de 1-zorg route. Dit houdt in dat we onze groepen onderverdelen in 3 groepen. Namelijk de basisgroep, een groep IIn. die instructieafhankelijk is en een groep IIn. die instructie-onafhankelijk is. De verlengde instructie vindt plaats aan de instructietafel. Er wordt gebruik gemaakt van looprondes. Daarnaast werken groep 1, 2 en 3 met een planbord. Hierop kunnen de IIn. zien welke opdrachten ze moeten uitvoeren. Daarnaast kan iedere IIn. (ook van de andere groepen) op eigen niveau, eigen tempo en binnen een bepaalde tijd werken aan een opdracht. Dit kunnen opdrachten zijn met extra herhaling, extra oefening, meer uitdaging, verrijking of verdieping. Daarnaast zijn er keuzeopdrachten waarin kan worden aangesloten bij specifieke interesses en vaardigheden. Deze laatste opdrachten kunnen ook tijdens zelfstandig werken.

Vakgebieden

Het zelfstandig werken gebeurt met name tijdens taal, spelling, lezen en rekenen. Vooral in de hogere groepen (vanaf groep 4) kan dit ook nog meer worden toegepast bij de zaakvakken.

Materialen

In de onderbouw wordt gebruik gemaakt van een planbord en ontwikkelingsmateriaal. Het ontwikkelingsmateriaal is geordend in een kast waaruit gewerkt wordt wanneer ze klaar zijn met de verplichte opdrachten. Daarnaast mogen ze ook een puzzel maken of een boek lezen. In de andere groepen zijn de materialen voor zelfstandig werken verdeeld in de klas. Dit materiaal bestaat vooral uit: kopieerbanden, verschillende kaarten die horen bij de verschillende methodes, computers met hun specifieke software, piccolo, paletti, puzzels etc.

Tijdsduur en frequentie

In alle groepen wordt veel aandacht besteed aan het zelfstandig **verwerken**. Door kinderen zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, zelfredzaamheid en samenwerkingsbereidheid bij te brengen kan het zelfstandig werken worden uitgebreid. Dit is werk wat zonder instructie gemaakt moet worden. Wel is er sprake van bijsturing. Het zelfstandig werken willen we in bloktijd laten doen. Dit zijn momenten dat de gehele groep zelfstandig werkt. Daarnaast zijn er keuzeopdrachten die na zelfstandig verwerken gemaakt kunnen worden.

Afspraken over bloktijd per groep:

Bij groep 1 en 2 wordt het zelfstandig werken geoefend tijdens de werklessen.

Groep 3: 1 keer per week staat bloktijd op het lesrooster

Groep 4/5: 2 keer per week staat bloktijd op het lesrooster

Groep 5/6: 2 keer per week staat bloktijd op het lesrooster

Groep 7: 3 keer per week staat bloktijd op het lesrooster
Groep 8: 2 x per week staat er bloktijd op het lesrooster

Uitgestelde aandacht

Door de gehele school zijn de kleursymbolen voor de zelfstandig werkblokjes hetzelfde. De blokjes worden in alle groepen gebruikt. Verder wordt er in de meeste groepen gebruik gemaakt van het white board. Hier staan de taken op die er voor een bepaald tijdsmoment gemaakt moeten worden. Soms wordt er gebruik gemaakt van een timer via het focusboard.

Afspraken per groep:

Groep 1/2: Het stopblok wordt vooral ingezet als de leerkracht met de kleine kring en de sub groepen aan het werk is. De tijd dat deze lln. zelfstandig moeten kunnen werken is ongeveer 15 minuten.

Groep 3: De blokjes worden ingezet voor een tijd van ongeveer 20 min. Deze tijd moeten kinderen zelfstandig kunnen (ver)werken.

Groep 4: De blokjes worden ingezet voor een tijd van ongeveer 25 min. Deze tijd moeten kinderen zelfstandig kunnen (ver)werken.

Groep 5 t/m 8: Van de kinderen kan worden verwacht dat ze ongeveer 30 min. zelfstandig kunnen werken.

Diverse afspraken

De afspraken gelden per groep. Er worden vooral afspraken gemaakt over de mate van **verantwoordelijkheid**. Verantwoordelijkheid voor: netheid en opruimen van je eigen spullen en materialen, het inleveren van je gemaakte werk, het zelf nakijken van bepaald werk, het plannen en op tijd afmaken van de opdrachten, het zo goed mogelijk maken / uitvoeren van de opdrachten. Verder hebben de leerlingen een eigen taak in de klas. Iets waar hij of zij voor moet zorgen. Deze taken komen naar voren tijdens de lessen van de Vreedzame School.

Daarnaast worden er afspraken gemaakt over **samenwerken**. We willen dat kinderen zoveel mogelijk leren samenwerken. Dit kan in allerlei situaties.

Bijvoorbeeld tijdens de werklessen, een opdracht uit de kieskast, na de instructie en als het blokje op groen staat.

weektaken/ taakbrieven

Groep 1 en 2: de kleuters werken met een weektaak en krijgen per week 2 of 3 verplichte taken.

Groep 3: de kinderen van groep 3 werken met een dagplanning die op het bord staat beschreven. Hier staan een aantal opdrachten op die gaan over rekenen en / of taal.

Groep 4: in groep 4 krijgen de kinderen een dagtaak. Op de dagtaak staan basis- en niet basistaken.

Groep 5/6: Deze groepen werken met een dagtaak. Na de kerstvakantie wordt de dagtaak omgezet in een meerdaagse dagtaak. Het is nog geen volledige weektaak.

Groep 7 t/m 8: deze groepen werken tot de herfstvakantie met een dagtaak. Dit wordt gedaan om regels en routines eerst in te slijpen. Na de herfstvakantie wordt er een start gemaakt met een weektaak.

In groep 8 wordt na de voorjaarsvakantie een start gemaakt met het zelf plannen van vakken op hun eigen weektaak.

Inrichting van het lokaal

Alle lokalen hebben een duidelijke, overzichtelijke en logische indeling (evt. hoeken) voor de kinderen. Op deze manier kunnen kinderen de materialen zelf goed vinden. Op de kast of plank is duidelijk aangegeven wat er te vinden is. De instructietafel is voor de kinderen een duidelijke en herkenbare plek. Af en toe wordt er gebruikgemaakt van werkplekken op de gang of een andere lege ruimte. Door een overzichtelijk lokaal worden de looproutes ook duidelijker.

Evaluatie

In alle groepen wordt aandacht besteed aan het bespreken van de mate van zelfstandigheid. Vaak wordt er gekeken naar hoe het ging en wat een volgende keer anders of beter zou kunnen of moeten. Het is goed om het proces van zelfstandig werken regelmatig met de groep te bespreken. Door deze evaluaties krijgen de lln. meer verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces.